בגין עם סאדאת וויצמן (באמצע: האלוף אברהם טמיר)
ראש ממשלת ישראל יטלפן למצרים ויאמר: "אל תגדלו כותנה!"

בבריטניה, לפני כן, וכי הוא לא היה יכול להיכנס לבריטניה בגלל הרקע הזה.

● לסאדאת באמת לא היה איכפת, נכון?

לא היה איכפת לו, וחודשים לאחר מכן הוא פתח ביוזמת השלום שלו. אחד מקווי האישיות שלו היה האופטימיות. ולזה יש סיבה. היו לו כל מיני קשיים במשך כל ימי חייו וזה תמיד נגמר טוב בשבילו. הוא בא ממישפחה צנועה ואחר־כך הלך למיכללה הצבאית ונהיה קצין והיה חבר מועצת ההפיכה וזכה בעמדות הבכירות ביותר, יושב־ראש בית־הנבחרים ועוד. ולפתע, ללא אזהרה, נפטר נאצר — הוא היה עדיין צעיר באותה עת, 52, ואיש לא חשב שאי־פעם ימות — וסאדאת היה לנשיא.

אחר כך מילחמת אוקטובר. חציית התעלה נחשבה בלתי־אפשרית על־ידי כולם, מצרים, ישראלים וכל האחרים. ואחר־כך זה הלך חלק. כך שכל מה שנראה לו בלתי־אפשרי...

● אבל חלומו היה להיות עושה־השלום הערבי הגדול, לא לעשות שלום נפרד. להיות המנהיג הערבי הגדול ששמו יירשם בהיסטוריה כמי שהשיג את היעד ההיסטורי הזה.

בהחלט. בהחלט. כל אדם שאפתני היה חולם על הישג כזה.

■ ■ ■

● אילו היה בחיים היום ואתה היית מדבר איתו, אחרי שהיכרת אותו 40 שנה, האם אתה חושב שהיה מודה כי קמפ־דייוויד נכשל, אחרי המילחמה בלבנון ואחרי מעשי ישראל בחברון...

אינני יודע אם היה מודה בכך, אבל בתוך־תוכו הוא היה מודה, ללא ספק. בהחלט. בוא נסתכל על המצב עכשיו, היחסים שלנו עם הערבים, מה קורה בלבנון, מה שקורה באיזור. כל העניין עבר כל גבול.

● האם אתה חושב שאילו הוא היה הנשיא, כאשר ישראל פלשה ללבנון והפציצה את ביירות, שהוא היה מקבל את זה כפי שמובארק קיבל?

מה הוא היה יכול לעשות? אני רוצה לומר, הוא היה כבול עם ההסכם הזה, עם הסיכומים האלה של קמפ־דייוויד. אני מתכוון להגיד — סיני היתה מפורזת. מה הוא היה יכול לעשות? הייתי אומר שאילו לא היינו חותמים על ההסכמים האלה, אני לא חושב שישראל היתה מעזה לפלוש ללבנון כפי שפלשה. זה היה אסור. אבל, ייתכן שהוא פתח בשאיפה יומרנית להשיג שלום כולל, מקיף, ואחר כך, בהדרגה, התחיל לאבד — הוא היה, בהחלט, בזכות — התחיל לאבד את כל נכסיו. אינני יודע אם עקבת אחרי מה שנכתב בספר (סתיו הזעם) של (מוחמד) הייכל.

כך כבר ב־1978, אבל הם היו צריכים את המישרות שלהם ומעטים יכלו להרשות לעצמם להתפטר.

כן. כן.

● אז איפה השתבש קמפ־דייוויד? זה השתבש בקמפ־דייוויד עצמו? זה לא היה נכון לחתום על ההסכם? או, היה זה לא נכון כמה ימים יותר מאוחר, בגין אמר — לא! הוא לא הסכים להקפאת ההתנחלויות? או האם זה השתבש...

לא, לא. זה השתבש בעת החתימה על ההסכם. וכמובן, גם קודם לכן. זה השתבש מסיבה פשוטה: כי ויתרו על היעד של שלום מקיף, וזה הפך שלום נפרד.

● ויתרו על לינקייג'?

כן. ויתרו על לינקייג'.** סאדאת תמיד היה תקיף בדרישה הזאת. ואז, לפתע הוא ויתר על זה. תשאל את הרמן איילטס (שגריר ארצות־הברית בקאהיר אותו זמן) כי איילטס אמר לו פעם, כמה חודשים אחרי קמפ־דייוויד, שהוא ויתר על הלינקייג'. איילטס בעצמו אמר. והוא אמר — לא, יש לי דרך...

---

* *מימין: נפתלי לביא, יועצו של דיין. באמצע: אילן תהילה, שלישו של וייצמן.*

** *ההצמדה. באנגלית: הקשר בין שלום ישראל–מצריים ובין מולדת לפלסטינים, שהיה תפישת־יסוד שמנעה הסכם בתקופה שבין ביקורו של אל־סאדאת בישראל וחתימת הסכם קמפ־דייויד.*

דיין, וייצמן ואהרון ברק בקמפ־דייויד*
לסאדאת היה עסק עם ציונים רביזיוניסטים

● אמריקאי העוקב אחרי הנושאים האלה עדיין לא יכול להבין את התוצאות של קמפ־דייוויד עבור האופוזיציה במצריים. אינני מתכוון לאופוזיציה הקיצונית, אני מתכוון לאנשי מישרד־החוץ, כמוך, שהביעו את מחאתם בכך שהתפטרו. הרבה אמריקאים שכחו כי שר־חוץ אחד התפטר כאשר סאדאת יצא לישראל ושר־חוץ נוסף, אתה בעצמך, נטש אותו בקמפ־דייוויד. ידוע לי — כי היתה לי ההזדמנות לבוא הנה לעיתים קרובות — שרבים במשרד־החוץ שלכם התנגדו למדיניות סאדאת ועשו הקפאת ההתנחלויות בגדה־המערבית ועזה לחמש שנים, לתקופת־המעבר; ואני אמרתי — כן, אני מקבל את זה.

ואז, אחרי תקופת־המעבר, הישראלים יכולים לשאת ולתת עם הפלסטינים שהם הנוגעים בדבר, אם יש לפרק את ההתנחלויות האלה, או לעבות אותן או לדלל אותן — זה העסק שלהם. אבל אני הסכמתי לזה. יומיים או שלושה יותר מאוחר, קיבלתי את ההצעה האמריקאית הראשונה ולא היה בה מאומה על הקפאת ההתנחלויות. ואנחנו אמרנו — הרי הסכמנו על כך ואתם צריכים לכלול את זה, כמובן, זה הושמט, מפני, כפי שהתברר לאחר מכן, שהיתה מזימה (עם ישראל). אחרי שדנו עם הישראלים על ההצעה האמריקאית, זה הושמט, כי הם לא קיבלו את זה.

● אריקי, אז למה סאדאת הסכים שישמיטו את זה?

סאדאת היה גמור. לא נשאר לו איש מלבד קארטר. הוא איבד את ברית־המועצות, הוא איבד את הבלתי־מזדהות, הוא איבר את הערבים, הוא איבד את הארצות המוסלמיות. הוא היה עירום, לא נשאר לו איש מלבד קארטר. כל תיקוותיו התרכזו בקארטר, כי אילו הודה בכשלונו היה גמור.

● וגם קארטר. אילו היה יוצא את קמפ־דייוויד עם בישלון, היה נחלש מאוד מבחינה פוליטית.

כן. זה העניין. לכן אני אומר, כי היחיד שעמד על שלו היה בגין. סאדאת וקארטר עשו ויתורים. קארטר עשה ויתורים לבגין והלך אצל סאדאת, וסאדאת עשה ויתורים לקארטר וכן הלאה...

● אריקי. אבל השאלה היא, האם בגין, לפי דעתך, הסכים להקפיא את ההתנחלויות או לא הסכים?

לא איכפת לי אם הסכים אם לאו. קארטר אמר שהוא הסכים, ואני סבור שהסכים. אבל מדוע קארטר וסאדאת לא הכניסו תנאי (בהסכם), הנוגע לנקודה חיונית זאת? אני מתכוון, מדוע הסכימו להשמיט את זה?

● האם לא הודיע קארטר, בנאומו

● אבל האם לא הבטיח לו קארטר הצמדה? האם קארטר לא אמר לו כי יחזיר את ההצמדה, שהוא יבצע את זה עד תום, וכי סאדאת יכול לסמוך עליו? והאם אתה לא אמרת באותו זמן בקמפ־דייוויד לסאדאת, אחרי פגישתו עם קארטר, כי מדינה גדולה כמצריים איננה יכולה לבסס את מדיניות־החוץ שלה על הבטחותיו של נשיא אמריקאי חלש?

אמרתי, אמרתי. כי עקבתי אחרי קארטר כל הזמן. לקארטר היו כוונות טובות, אין ספק בזה, היו לו כוונות טובות. הוא היה הנשיא האמריקאי הראשון שדיבר על מולדת לפלסטינים וזה התפתח ברוך טובה. אבל כל זה היה מאחריו כאשר גילה... סיפרתי את זה לאנשים רבים, הצד היחידי שהתמיד בקו שלו מעת שסאדאת פתח ביוזמת השלום שלו היה בגין... האמריקאים, המצרים עשו זיג־זאגים כל הזמן...

■ ■ ■

● יוצא מן הכלל אחד, בכל זאת... האם בגין לא שיקר בנושא החיוני של הקפאת ההתנחלויות?

כן. אבל שגיאתו של מי היתה זאת? של בגין? מדוע לא עמדו המצרים והאמריקאים על כך שיוכנס סעיף המתייחס להתנחלויות בהסכמי קמפ־דייוויד?

● אתה מספר לי? הנשיא (קארטר) הבריז בקול רם, קבל עולם, כי ההסכם כלל הקפאת התנחלויות.

אומר לך מדוע. כאשר באתי לקמפ־דייוויד, ביום השני — אני זוכר את זה מאוד ברור — ואנס ביקש לראות אותי. הוא בא לראות אותי ביחד עם מונדייל (שר־החוץ האמריקאי). סאדאת כבר הגיש אז את הצעת השלום שלו.

ואנס ומונדייל שאלו אותי "מה על ההתנחלויות?" אמרתי שאת ההתנחלויות יש לפרק. הם אמרו — לא, לא, לא, לא. אמרתי שאני מתכוון לסיני, הגדה המערבית ובכלל. הם אמרו — לא, לא. אנחנו לא מתכוונים להתנחלויות בסיני, את אלה יש לפרק. אבל — מה על ההתנחלויות בגדה־המערבית ובעזה? אמרתי שיש לפרק אותן. והם אמרו — זה בלתי אפשרי. שאלתי — מדוע, אם אנו רוצים בשלום־אמת, מדוע שלא יפרקו אותן? אלה הם אחים של אימפריאליזם והם לא עולים בקנה אחד עם השלום ואתם תמיד הצהרתם שהם בלתי־חוקיים ומכשול לשלום.

זה לא מעשי עכשיו, הם אמרו, והם הציעו, לא אני...

● הם הציעו, לא אתה...

כן, הם הציעו, לא אני. ידעתי שזה בלתי־אפשרי, באותה עת, לפרק אותן, אבל עמדתי על כך, כדי לראות (מה יקרה). אז הם הציעו, זה היה מונדייל שאמר — מה ברבר

"סאדאת אמר, כאשר שמע על ניצחון בגין בבחירות: בשבילי אין הבדל בין בגין או פרס או גולדה"